

PRESCURTARE
DIN
BAZUL MUZICII BISERICEȘTI
ȘI DIN
ANASTASIMATAR

Care se cîntă grabnic și zăbavnit.

Compus și dat la lumină cu binecuvîntarea înalt prea sfin-
țitului Arhipăstor și Mitropolit al Ungrovlahiei.

DOMNUL DOMN NEOFIT.

Cavaler a mai multor feluri de ordine.

de
ANTON PANN

Profesor de muzică bisericească în Seminarul Sf. Mitropolii.

București 1847.

Întru a sa Tipografie de Muzică Bisericească

p.B

Din zi în zi bine cuvîntați mîntuirea Dumnezeului nostru.

Psalm 95, stih 2

p.C

Cuviosului Protosinghel

DIONISIE ROMANOV

Inspectorul Seminarului Sf. Mitropolii.

Onorabile Părinte!

Deși cu seriozitate mi-ați zis ca să nu pomenesc de numele Cuvioșiei Voastre în cartea aceasta, însă bunătatea Cuvioșiei Voastre, care face pe mulți să vă iubească și să vă respecteze fiecare, aceea m-a făcut și pe mine a socoti că nu vă veți supăra a vă închina această carte, fără a vă aduce într-însa mîglisitoare laude. Decît voi să vă arăt că ea este lucrată și întocmită după planul cuvioșiei voastre, pentru care m-ați îndemnat mai de multe ori, cum și tipărită cu ajutorul care bine ați voit a da, ca să o poată dobîndi cu un preț mai ușor candidații și alți școlari cu nedare de mîină; fiindcă nici un bogat nu-și dă copilul său să-l facă cântăreț, ci numai săracii și văduvele, care nu au nici hrană de toate zilele; și neînlesnindu-se a le cumpăra cărți și a le p.D îngriji de hrană și îmbrăcămintea lor, mai bucuros își iau copii de la școală și îi dau la alte meserii pe 7, 8 ani de zile, știind că se scutesc de toate cîte ar trebui să cheltuiască cu dînșii țîindu-i acasă; pentru care pricină și cântăreții s-au împuținat cu totul și abia se găsește ici, colo cîte unul mai bunișor .

De aceea vă rog binevoîți a o primi și a o împărtăși celor doritori, cu prețul care veți hotărî Cuvioșia Voastră; și dea Domnul ca să trăiți ani îndelungați cu viață plăcută, ca să puteți folosi patria cu neînteresarea și dărnicia Cuvioșiei Voastre, Amin .

Al Cuvioșiei-Voastre

Prea plecat

Anton Pann.

PRESCURTARE
din
BAZUL TEORETIC ȘI PRACTIC
pentru
MUZICA BISERICESCĂ
cu
ÎNTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI

Articolul 1

Într. Ce este muzica?

Răsp. Muzica este meșteșugul sau știința de a alcătui melodia.

Î. Melodia ce este?

R. Melodia este alcătuirea bunei glăsuiri.

Î. Din câte se alcătuieste melodia?

R. Melodia se alcătuieste din două, din sunete și din semne.

Î. Ce sunt sunetele?

R. Sunetele în melodie sunt niște silabe cu care purtăm Glasul către suire, pogorîre și potrivire.

Î. Care sunt cu care purtăm Glasul către suire?

R. Silabele cu care purtăm Glasul către suire sunt aceste:

Pa , Vu , Ga , Di , Ke , Zo , Ni , Pa . Ca și cînd am zice: 1 , 2 , 3 , 4 , 5 , 6 , 7 , 8 .

Î. Care sunt silabele către pogorîre?

R. Silabele cu care purtăm Glasul către pogorîre sunt tot acele, decît le zicem împotriva

p.2 suirii, întorcîndu-ne înapoi, adică:

Pa , Ni , Zo , Ke , Di , Ga , Vu , Pa . Ca și cînd am zice: 8 , 7 , 6 , 5 , 4 , 3 , 2 , 1 .

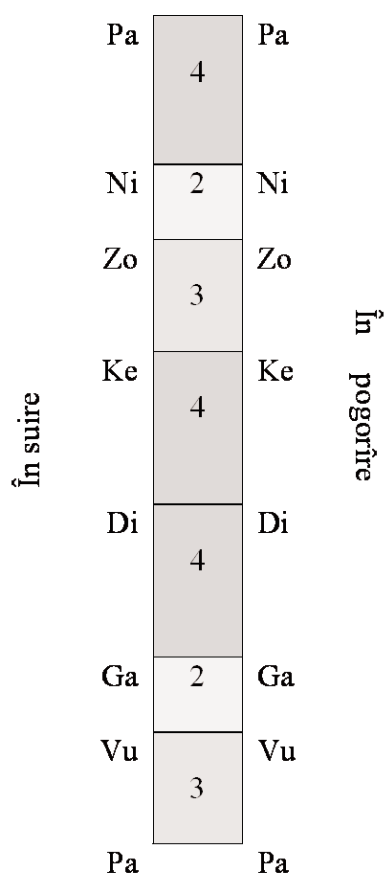
Î. Care sunt silabele către potrivire?

R. Silabele cu care purtăm Glasul către potrivire, sunt tot acele, cînd adică nu suim nici pogorîm, zicem mai multe de același fel, precum:

Pa , Pa , Pa , Vu , Vu , Vu , Ga , Ga , Ga , ca și cînd am zice: 1 , 1 , 1 , 2 , 2 , 2 , 3 , 3 , 3 , șcl.

Î. Această regulă a arătatelor sunete cum se numește?

R. Scara diatonică sau sistema diapazonului; care se alcătuieste astfel cu distanțele tonurilor hotărîte:

p.3 Î . Distanța ce este?

R . Distanța este depărtarea cea de la un ton pînă la altul.

Î . Tonul ce este?

R . Tonul este puterea unui sunet în parte.

Î . Cîte sunt tonurile?

R . Tonurile sunt trei: mare, mic și mai mic. Din care întregimea tonului mare este de patru sferturi, a celui mic de trei sferturi, adică cu un sfert mai mic decît tonul mare, iar tonul cel mai mic este de două sferturi sau cît jumătatea tonului mare, și se socotesc astfel: între Pa și Vu ton mic, între Vu și Ga ton mai mic, între Ga și Di ton mare, între Di și Ke iarași ton mare, între Ke și Zo ton mic, și între Ni și Pa ton mare.

Î . Când vom avea trebuință de mai multă suire ce trebuie să facem?

R . Atunci îndoim diapazonul, zicînd la sunetul al optulea Pa, la al nouălea Vu, la al zecelea Ga, șcl., precum înfățișează următoarea scară:

p.4

Disdiapazonul sau Scara îndoită

Di	4	A ⁴
Ga	2	B ⁴
Vu	3	C ⁵
Pa	4	D ⁵
Ni	2	E ⁵
Zo	3	F ⁵
Ke	4	G ⁵
Di	4	A ⁵
Ga	2	B ⁵
Vu	3	C ⁶
Pa	4	D ⁶
Ni	2	E ⁶
Zo	3	F ⁶
Ke	4	G ⁶
Di	4	A ⁶

Măturile după Scara Disdiapazonului

Sunetele după Scara Disdiapazonului

Articolul 2-lea

Pentru semnele tonurilor în melodii

Î . Cîte sunt semnele Tonurilor în Melodie?

R . Douăzeci, din care unele sunt Vocale sau glasnice, altele Consonante sau neglasnice și altele Timporale.

Î . Care și cîte sunt semnele vocale?

R . Zece, și sunt aceste :

	Ison,
	Oligon,
	Petasti,
	Două Chendime,
	Chendima,
	Ipsili,
	Epistrof,
	Iporoi,
	Elafron, și
	Hamili.

Din care fiecare semn precum are deosebită formă, are și deosebită putere și lucrare, adică:

	Nici suie, nici pogoară, ci duce glasul în potrivire.
	Suie glasul către ascuțime treptat și liniștit ton unul.
	Suie asemenea ton unul treptat, însă mai puternic decît Oligonul.
	Suie iarăși ton unul treptat, încă oareșice mai domol decît Oligonul.

p.6

- ∨ Suie două tonuri sărite.
- ∟ Suie patru tonuri sărite.
- ⤴ Pogoară ton unul treptat.
- ∕ Pogoară două tonuri treptate.
- ⤵ Pogoară două tonuri sărite, și
- ⤵ Pogoară patru tonuri sărite.

Î . Ce înțelegem prin zicerea Tonuri treptate și sărite?

R . Tonuri treptate, zicem la semnele cele ce glăsuiesc câte un ton, fiindcă urmez unul după altul după sunetele Scării, precum sunt:

— ∪ ‖ ⤴ ∕

Iar tonuri sărite zicem la semnele cele ce glăsuiesc câte mai multe tonuri, fiindcă pășesc după sunetele Scării peste două, patru sau mai multe trepte deodată, precum sunt:

∨ ⤵ ∟ ⤵

Articolul al 3-lea

Pentru felurita constare și legare a semnelor

Î . Aceste semne ce așezare și legare au?

R . În alcătuirea cântării semnele cele ce pot sta și singure de sine și legate împreună cu altele sunt:

∟ — ∪ ⤴ ⤵ ⤵

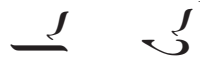

Iar cele ce se țin legate de aceste și nu pot sta singure sunt: ‖ ∨ ∟ ∕

Din aceste semne, Oligon și Pestati se stăpînesc atît de Ison cît și de toate cele pogo-rîtoare cînd se pun deasupra lor, și atunci numai cele ce stăpînesc se numără, iar cele stăpînite își pierd glăsuirea, precum:

≡ ∪ ∟ ∪ ∟ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪

Chendima iarăși stăpînește pe Oligon cînd se pune în capu-i sau dedesubt și glăsuiește
p.7 înșăși două tonuri sărite, precum

Iar puindu-se deasupra-i nu-l stăpînește, ci se numără trei tonuri sărite, precum

Iar Ipsili stăpînește și pe Oligon și pe Petasti cînd stă în capul lor deasupra și atunci se numără numai Ipsili patru tonuri sărite, precum: , iar puindu-se în coada lor, nu le stăpînește, ci se numără împreună cîte cinci tonuri sărite, precum

Epistroful iarăși stăpînește tonul cel dintîiu a lui Elafron, cînd se pune în capu-i și glăsuiește împreună două tonuri treptate, înșă tonul cel dintîiu cu grăbire, precum

Iar puindu-se epistrof dedesubtul lui Elafron nu-l stăpînește, ci se numără trei tonuri, înșă nu despărțite ci tot deodată, precum:

Iar Chendimile nici stăpînesc, nici se stăpînesc de vreuna, nici pot sta singure de sine, ci legate de celelalte: Cînd se scriu supt Oligon, glăsuiesc Chendimile apoi Oligon, iar cînd sunt în capul lui Oligon, sau deasupra, glăsuiește întîiu Oligon și pe urmă Chendimile, precum:

Iporoi asemenea urmează legat cu altele, cînd se scrie deasupra-i gorgon se înțelege că e pus pentru cel dintîi ton, iar cînd este apli dedesubtul lui atunci se numără la al doilea ton al său, precum:

Iată și marea compunere a tuturor semnelor vocale, în care cele treptate s-au însemnat cu cifre, iar cele sărite cu litere.

0 zero zero 1 2 2 2 doi doi doi 1 trei patru

patru 1 cinci cinci 1 șase șase șapte șapte 1 opt nouă zece unsprezece

p.8
doisprezece treisprezece paisprezece cincisprezece zero doi trei patru cinci

șase șapte opt nouă zece unsprezece doisprezece treisprezece paisprezece

cincisprezece 2 1 2 zero 2 2 doi 1 2 1 2 2 2 1 1 trei trei trei doi 1

1 3 zero 2 1 4 zero 4 3 5 patru 1 cinci șase șapte opt nouă zece

 unsprezece doisprezece treisprezece paisprezece cincisprezece

Articolul 4-lea

Pentru semnele Consonate sau neglasnice

Î . Care și câte sunt semnele Consonate?

R . Semnele Consonate sau neglasnice, sunt aceste șase:

 Varia

 Omalon

 Antichenoma

 Psifiston

 Eteron și

 Entofon

Se zic aceste Consonate pentru că numai de sine puse nu au nici o glăsuire, ci supt semnele vocale scriindu-se, fiecare dintr-însele dau deosebită putere și figurare glasului, adică:

- p.9
- Produce cu greuime glasul caracterului (a) care urmează după dînsa.
 - Pricinuiește oarecare val în gîtleju, repede crescînd și domol descrescînd.
 - Ridică cu viiciune sau cu săltare tonul lui Oligon.
 - Produce glasul caracterului cu apăsare puternică.
 - Leagă caracteruri suitoare cu pogorîtoare ca să se ia nedespărțite.
 - Unde se suptscrie scoate glasul caracterului pe nas, acesta însă în cîntările românești nu se prea întrebuițează.

(a) Caracter zicem la fiecă semn vocal.

Articolul 5-lea
Despre Timp și despre Tact.

Î . Ce este Timpul?

R . În muzică Timpul este măsura mișcării glasului cu zăbava sau grăbirea Tactului.

Î . Tactul ce este?

R . Tactul este purtarea mîinii în sus și în jos, sau ardicarea sau lăsarea mîinii, spre pildă: de la întîia lăsare a mîinii pînă la desăvîrșita ardicare, de unde începe mîna să se coboare către a doua lăsare se numără timp de un tact.

Î . Cît Timp se cheltuiește la un Tact?

R . Un Tact pînă să se bată se cheltuiește Timp de un secund din șazeci al unui minut de ceasornic de perete; și așa fiecare semn vocal sau Glasnic scris de sine are timp de un tact de p.10 acesta. Și fiindcă cîntarea bisericească se împarte în trei: în Stihirică sau singur glasnică, în Irmologică sau Troparnică și în Citanică sau Pripelnică, de aceea fiecare se însemnează la începutul ei în ce chip să se cînte, adică: Cîntările Stihirice se însemnează la început cu acest timp \overline{T} , cele Irmologice cu acesta \overline{T} sau cu jumătatea celui stihiraric și cele pripelnice cu acesta \overline{T} sau cu jumătatea celui Irmologic. Iar cîntările cele ce nu au nici o însemnare la început se cînt cu acest timp \overline{T} .

Articolul 6-lea
Pentru semnele Timporale.

Î . Cîte sunt semnele Timporale?

R . Semnele Timporale, adică cele ce dau vocalelor felurit timp, sunt aceste patru:

- ↪ Clasma
- Apli
- ┌ Gorgon, și
- └ Argon

Se numesc aceste Timporale, pentru că într-însele stau toate întîrzierile și grăbirile semnelor vocale, adică:

- ↪ Clasma îndoiește timpul vocalei la care se pune, ca pentru vocală să se bată un tact și pentru Clasmă altul (precum se va vedea la lucrarea Clasmei).

p.11

- Apli iarăși se pune ca să îndoiasca timpul vocalei, să se bată asemenea pentru vocală un tact și pentru Apli altul.
Iar când face trebuință a întinde vocala timp de trei sau patru tacturi, atunci se scrie cu Dipli sau Tripli, (precum se va vedea mai în urmă).
- ▣ Gorgon grăbește ca să se ia două vocale într-un tact; puindu-se adică la două vocale, voiește ca vocala dintîiu să se ia în lăsarea mîinii, iar a doua, la care este Gorgonul, în ardicarea mîinii, precum se iau diftongii la citit: au, eu, oi, ui, șcl.
Iar când face trebuință ca să se ia trei vocale într-un tact, atunci se scrie cu Digorgon, care se pune la a doua și a treia vocală, și asemenea vocala dintîiu se ia în lăsarea mîinii, iar a doua și a treia cu iuțeală în ardecare, precum se citesc triftongii: oau, iau, iei, șcl. asemenea facem și la Trigorgon și Tetragorgon (vezi lucrarea lor).
- ▣ Argonul se pune totdeauna pe Oligon supt care se află două Chendime și voiește să se cheltuiască timp de două tacturi, unul pentru Oligon și altul pentru Argon, iar Chendimile să se ia cu iuțeală în ardicare, pe lîngă vocala cea dinaintea lor. Iar când face trebuință să se cheltuiască la Oligon timp de trei tacturi atunci Argonul se scrie în figura aceasta ▣ , iar când patru tacturi, în figura această ▣ .

Articolul 7-lea

Pentru Paralaghie

Î . Ce este Paralaghia?

R . Paralaghia este a conglăsui silabele sunetelor pe semnele puse în alcătuirea melodiei, care este în două feluri: treptată și sărită; treptată este, cum am zis, când semnele vocale pășesc regulat după sunetele Scării din treaptă în treaptă. Iar paralaghie sărită este când semnele vocale sar peste două, patru sau mai multe trepte deodată. Deci Paralaghia treptată se face astfel: se pune mai întîi mărturia Pa. Care arată, că de la Pa se face începutul, și fiindcă semnul cel dintîiu, adică, Ison arată potrivire, glăsuim la Ison, zicînd: Pa, apoi cu cei doi Epistrofi glăsuim cele două sunete în pogorîre zicînd: Ni , Zo, pe urmă la cele trei

p.12

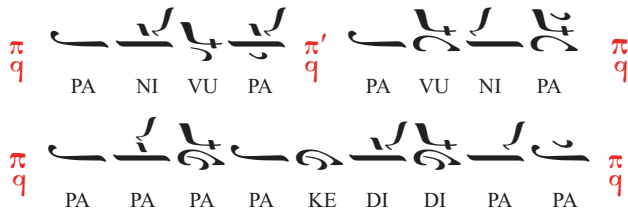
Oligoane ——— glăsuim iarăși cele trei sunete în suire, zicînd: Ni, Pa, Vu, și iarăși cu cele două pogorîtoare >> Pa, Ni și așa mai încolo facem pînă ajungem la cel dintîi Pa, adică de unde am început.

Iată și Paralaghia treptată a Diatonicului neam:

Paralaghia sărită iarăși se face luînd început mărturia lui Pa, și la Ison , care arată potrivire glăsuim pe sunetul Pa, apoi pășind către suire două tonuri la sărita, adică Chendima cu Oligon glăsuim sunetul Ga, tăcînd pe sunetul Vu, care l-am sărit, pe urmă cu Epistroful pogorînd un ton , glăsuim sunetul Vu. Pe urmă iarăși la Chendimă cu Oligon glăsuim pe sunetul Di, tăcînd pe Ga care l-am sărit, apoi la Epistrof pe Ga, și așa mai încolo pînă ajungem la tonul de sus Pa; pe urmă glăsuim la Elafron pe Zo, apoi la Oligon pe sunetul Ni, pînă cînd iarăși

p.13 vom ajunge pînă la cea din urmă mărturie, adică Pa, de unde am început; și celelalte potrivit cu tonurile care se leg împreună, băgăm de seamă și astfel facem pîn-la sfîrșit, după chipul următor:

Paralaghia sărită a Neamului Diatonic:

p.14

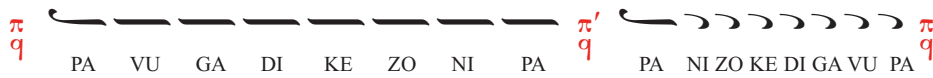
Articolul 8-lea

Deosebite lecții pentru deprindere la Paralaghie
asupra semnelor Timporale și Consonate

Î . În ce chip se deprinde școlarul la Paralaghie?

R . Pentru oarecare înlesnire învață mai întâi câteva lecții avînd vocalele însemnate cu silabele sunetelor, apoi urmează la alte lecții fără a fi suptînsemnate și așa se deprinde numai din vederea vocalelor să potrivească silabele sunetelor.

Lecția 1. TONURILE SCĂRII

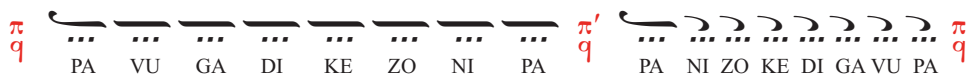
Lecția 2 . LUCRAREA CLASMEI

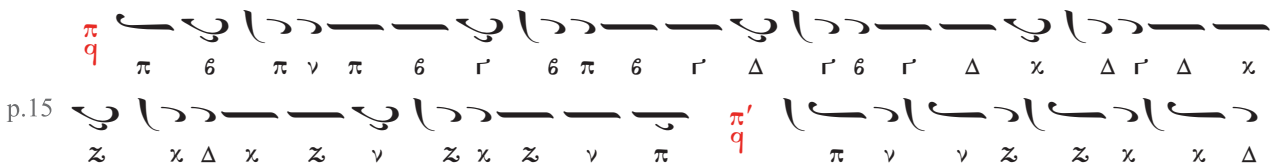
Lecția 3. LUCRAREA LUI DIPLI

Lecția 4. LUCRAREA LUI TRIPLI

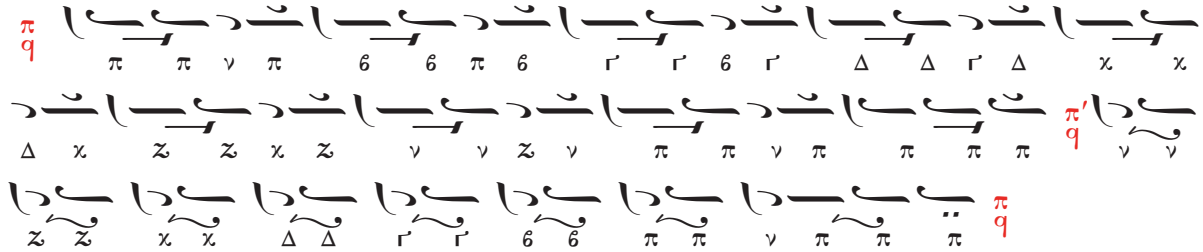
Lecția 5. Figurarea lui Petasti și lucrarea Variei

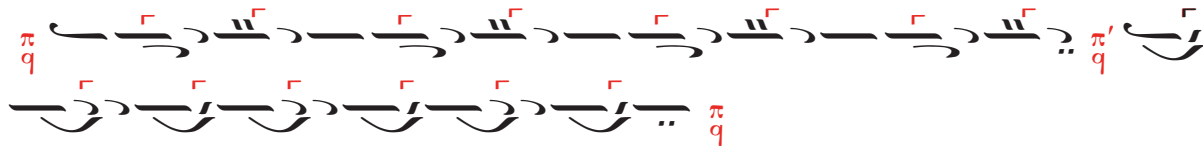
p.15

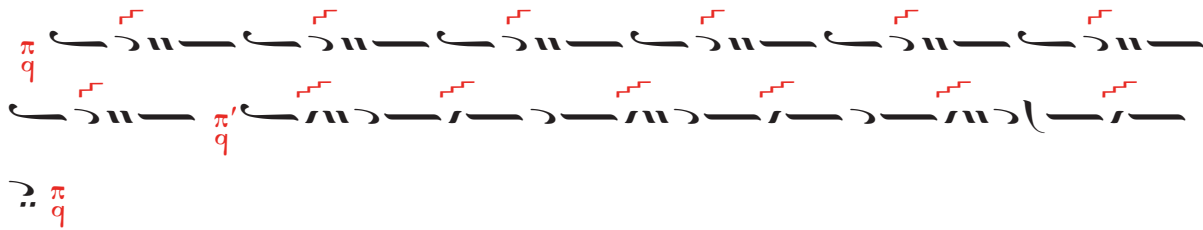
Lecția 6. Lucrarea lui Omalon și legarea lui Eteron

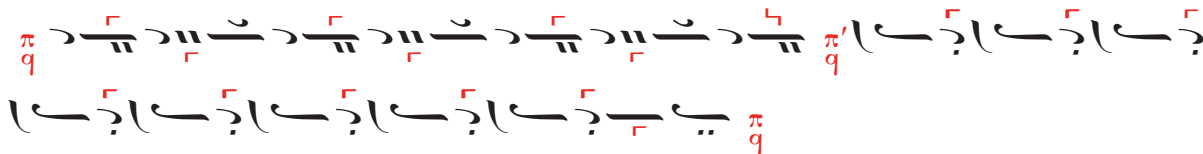
Lecția 7. Lucrarea lui Gorgon, a Antichenomii, șcl.

Lecția 8. Lucrarea lui Digorgon și Trigorgon

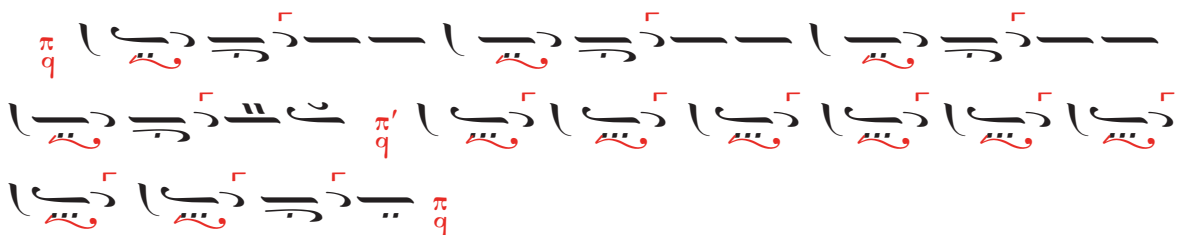
Lecția 9. Lucrarea lui Argon, și Epistrof cu Gorgon și cu Apli

p.16

Lecția 10. Lucrarea Antichenomii cu Apli, și Eteron cu Dipli și Tripli

Antichenoma cu Apli cînd se pune supt vocale pogorîtorul ce urmează după dînsa cu Gorgon se glăsuiește oarecum ca atîrnat și nedespărțit, iar cînd face trebuință ca să se producă glasul ca atîrnat mai mult decît cu Apli, atunci în locul Antichenomii se scrie Eteron cu Dipli și Tripli, precum:

Articolul 9-lea
Pentru Ifes și Dies

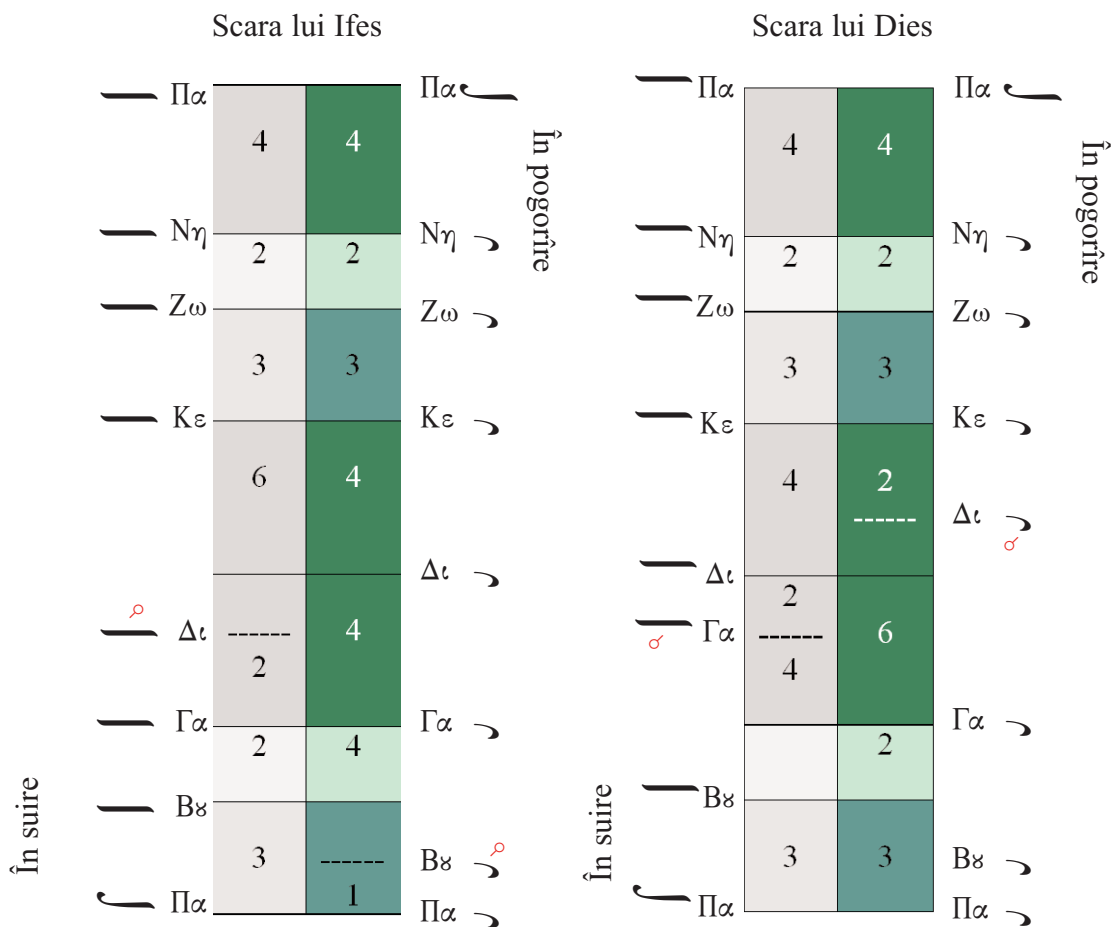
Î. Ce semne mai sunt în Muzică?

R. Afară din cele zece semne vocale și din zece consonate și timporale, mai sunt în Muzică și alte semne, care le întrebuițăm de ftorale sau stricări, pentru care vom vorbi mai în urmă, iar acum pentru Ifes și Dies.

Ifesul, carele se însemnează astfel ρ când se pune pe cele suitoare voiește ca să se micșoreze Distanța acelu ton de jumătate, și jumătatea tonului luat să se ia la a doua vocală ce urmează după dînsul. Iar când se pune pe cele pogorîtoare voiește ca să se crească Distanța acelu ton, luînd jumătatea din distanța tonului ce urmează după dînsul.

Iar Diesul carele se însemnează astfel σ este în contra Ifesului, adică, când se pune pe cele pogorîtoare, voiește ca distanța tonului pe care stă pus să se ia cu micșorare de jumătate de ton și rămășița din distanța tonului să se ia la vocala ce urmează după dînsul. Iar când se pune pe cele suitoare voiește să se crească distanța acelu ton luînd jumătate din tonul vocalei ce urmează după dînsul.

Iată și mai lămurita lor deslușire:

p.18

Articolul 10-lea

Pentru împărțirea Melodii și pentru Ftorale.

Î. În câte se împarte Melodia?

R. Melodia se împarte în trei: Diatonică, Hromatică și Enarmonică. Melodia Diatonică este aceea, a cărei scară cuprinde numai tonuri firești, după sistema Diapasonului, la care se reduc patru glasuri: Glas întâi, al patrulea, al cincilea și al optulea.

Melodia Hromatică este aceea a cărei scară cuprinde Imitonuri sau jumătați de tonuri și Triimitonuri sau trei jumătați de tonuri, la care se reduc două Glasuri: al doilea și al șaselea.

Iar Melodia Enarmonică este aceea, a cărei scară cuprinde și sferturi de tonuri, adică una din patru ale tonului mare, care toate aceste Melodii se înfățișează și se fac cunoscute prin Ftorale.

Î. Ce sunt Ftoralele?

R. Ftoralele sau stricările sunt niște semne care se pun pe vocale în locul silabelor sunetelor, și fiecare dintr-însele stăpînește câte o treaptă în scară; care iarăși sunt de trei neamuri: Diatonice, Hromatice și Enarmonice.

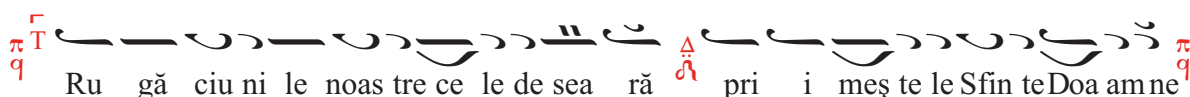
Î. Care sunt semnele acestor Ftorale?

R. Semnele Ftoralelor Hromatice și Enarmonice se vor vedea în sistemele scărilor acelor glasuri, iar Ftoralele Diatonice sunt aceste opt: ;

Din care această Ftora stăpînește în scară treapta lui Ni de jos; aceasta pe a lui Pa, p.19 Bazul întâiitor al scării; aceasta pe a lui Vu; aceasta pe a lui Ga; aceasta pe a lui Di; aceasta pe a lui Ke; aceasta pe a lui Zo și aceasta pe a lui Ni de sus al Diapasonului.

Î. La ce sunt trebuincioase Ftoralele?

R. Ftoralele se întrebuințează în muzică pentru schimbarea distanțelor tonurilor spre felurita împetrișare și podoabă a Melodii; spre pildă: această Ftora care stăpînește în scară locul lui Ni de jos, punîndu-se în Melodie pe tonul lui Pa, se zice sunetul Ftoralei puse, adică a lui Ni. Și urmînd cu distanțele Scării schimbate ca de la Ni. Melodia atunci dobîndește o altă deosebită podoabă, precum se arată în următoarea descriere:

 Ru gă ciu ni le noas tre ce le de sea ră pri i meș te le Sfin te Doa am ne

Aicea, *cele de seară* este cadență nesăvîrșită, și *Doamne* cadență săvîrșită, iar cadența desăvîrșită sau contenitoare este aceea, care se află la sfîrșitul fiecăruia Tropar, sau a altei melodii.

Afară de cadențele zise se mai fac și alte cadențe la Glasul întîiu, precum: în Ni de jos ; în Zo ; în Ke și în Ke sus și în Di de jos. Aceste cadențe însă nu sunt ale sale, ci împrumutate de la alte Ehuri sau Glasuri.

Ftoraua Glasului întîiu este aceasta , care își are firescul său Baz la Ke, iar cînd se pune pe alt ton, acela își lasă sunetul său și ia pe sunetul lui Ke, și următoarea Melodie se paralaghiază, sau se zice ca de la Ke.

Mărturiile acestui glas sunt, acele ce s-au însemnat în scara Diatonică, adică: pentru Pa este aceasta , pentru Vu aceasta , pentru Ga aceasta , pentru Di aceasta , pentru Ke aceasta șcl.

Î. Pentru ce sunt mărturiile?

R. Mărturiile sau dovedirile se pun în urma cadențelor ca să arate calitatea sau felul melodiei ce urmează, cum și sunetul tonului în care se află; pentru că toată mărturia are două părți: una care arată semnul melodiei și alta care arată sunetul Paralaghiei; precum: această mărturie două dovedește: semnul acesta mărturisește calitatea melodiei, iar acesta este litera cea dintîiu a sunetului, asemenea șcl. șcl. (precum se arată mai pre larg în *Bazul Teoretic și Practic al Muzicii Bisericești*, tipărit la anul 1845)

Î. Dar cum poate învăța școlarul să cînte cîntarea pe deasupra?

R. Întîiu o învață pe Paralaghie atît de bine încît să o poată zice fără nici o greșeală, și pe urmă în locul silabelor paralaghiei potrivește cu luare aminte silabele zicerilor cîntării.

p.33

Pentru
Ehul sau Glasul al doilea

Articolul 12-lea

Î. Glasul al doilea ce scară se întrebuițează?

R. Glasul al doilea întrebuițează scara Hromatică, după sistema tricordă în Difonii asemăunate; carele pentru asemănarea Difoniei se începe și de la Ni și de la Vu, și de la Di. Bazul său este însă la Di. Carele la început se însemnează astfel:

Glas sau Glas

Și se deglăsuiește sau își ia isonul astfel: , făcînd în urmarea lui cadențe nesăvîrșite mai în toate treptele scării, dar mai mult în Di, Vu, iar săvîrșite și finale sau contenitoare la Isonul său, adică: de unde se începe, însă cînd este Stihiraric.

Iar cînd este Irmologic întrebuițează mai mult sau și cu totul scara lăturașului al doilea, adică: scara glasului al șaselea, și atunci face cadențe nesăvîrșite în Di, iar săvîrșite și finale în Pa.

Glasul al doilea are două ftorale sau stricări: aceasta și aceasta ; din care aceasta se pune pe tonurile Ni, Vu, Di, Zo; iar aceasta se pune la celelalte difonii. Cînd însă se pun pe alt ton, acela trebuie să-și lase sunetul său și să înainteze paralaghia cu tonul ftoralei puse.

Semnele mărturiilor glasului al doilea sunt: aceste două și peste care se pun literile cele dintîiu ale sunetelor scării, și merg înpestrîțate pășind cînd unul cînd altul, din p.34 treaptă în treaptă schimbîndu-se, adică: începînd de la Ni, se însemnează astfel:

. Care va să zică la fiecare Difonie sau două tonuri semnele mărturiilor sunt tot acele și numai literile tonurilor se schimbă; precum se arată în scara următoare, care merge după sistema tricordă, adică: la fiecare trei trepte asemănată.

Scara Ehului al doilea după Terță sau Tricordă:

În pogorîre	Nenano		2	Ni		Nenano	În suire
	Neeanes		4	Zo		Neeanes	
	Nenano		3	Ke		Nenano	
	Neeanes		4	Di		Neeanes	
	Nenano		2	Ga		Nenano	
	Neeanes		4	Vu		Neeanes	
	Nenano		3	Pa		Nenano	
	Neeanes			Ni		Neeanes	

Pentru
Glasul al treilea
Articolul 13-lea

Î. Care este însușirea Glasului al treilea?

R. Glasul al treilea urmează și Diatonic și Enarmonic. Bazul său este la Ga, și se însemnează la început astfel:

Glas $\ddot{\eta}$ Γα sau Glas $\ddot{\eta}$ Πα

Care când voim să-l cântăm îl deglăsuim cu ton răsunător sau măreț, astfel: $\overset{\cdot}{\eta}$ $\overset{\cdot\cdot}{\text{Ne}}$ $\overset{\cdot}{\eta}$ și în drumul său face cadențe nesăvârșite în Ke, săvârșite în Pa, și finale în Ga.

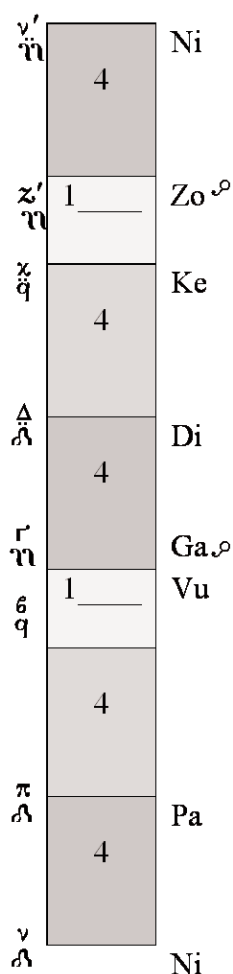
Semnul Ftoralei Glasului al treilea când urmează diatonic este acesta ϕ , al căruia Baz este la Ga; iar când merge Enarmonic se însemnează cu această Ftora ρ , care când este la Ga, voiește pe Ga în locul său, iar pe Vu în pogorîre sfert din tonul mare; iar când se pune această ρ ftora la Zo sau Vu, voiește ca tonurile lor să se ia cu Ifes, adică, cu înpuținare.

Glasul al treilea în Modul Enarmonic întrebuițează și această Ftora φ , și întoarsă δ , care s-au făcut în locul celor de sus, când, adică, melodia va cere să se producă Enarmonică și în alcătuirea cântării se grămădesc mai multe semne în locul lui Zo, unde trebuie să se puie această Ftora ρ sau se întâmplă kentime care nu primesc niciodată Ftora, atunci se pune Ftoraua aceasta φ la Ke, și așa tonul lui Ke se glăsuiește la locul său, iar a lui Zo cu înpuținare;

p.46 asemenea și aceasta δ n-are deosebire de aceasta ρ , când se pune pe tonul lui Ga, adică micșorează pe tonul lui Vu de jumătate sau îl face sfert din tonul mare.

Semnele mărturiilor acestui Glas, când urmează Diatonic sunt acele ce s-au orînduit și pentru Glasul întâiu; iar când urmează scara Enarmonică pentru Pa este aceasta π , pentru Vu aceasta $\frac{6}{q}$, pentru Ga aceasta $\overset{\cdot}{\eta}$, și celelalte după cum se însemnează în scară.

Scara Enarmonică a Ehului ἦ

p.57

Pentru
Glasul al patrulea

Articolul 14-lea

Î. Care este ideea Glasului al patrulea?

R. Glasul al patrulea se împarte în trei moduri, ca și oricare alt Glas; adică în Papadic *, Stihiraric și Irmologic, întrebunțind în toate modurile scara Diatonică după sistema Diapasonului și se însemnează la început astfel:

Glas $\overset{\Delta}{\underset{\Delta}{\curvearrowright}}$, sau Glas $\overset{\Pi}{\underset{\Pi}{\curvearrowright}}$, și: Glas $\overset{B}{\underset{B}{\curvearrowright}}$ leghetos Bx .

Când este Papadic are Ison pe Di, care este și firescul său Baz, și se deglăsuiește astfel:

$\overset{\Delta}{\underset{\Delta}{\curvearrowright}}$ $\overset{r}{\curvearrowright}$ $\overset{r}{\curvearrowright}$ $\overset{r}{\curvearrowright}$ $\overset{r}{\curvearrowright}$ $\overset{r}{\curvearrowright}$ $\overset{r}{\curvearrowright}$ $\overset{r}{\curvearrowright}$ $\overset{r}{\curvearrowright}$ $\overset{\Delta}{\underset{\Delta}{\curvearrowright}}$
Ne e e e e e e e e

Apoi urmează făcînd cadențe nesăvîrșite și săvîrșite în Pa, Di, Vu, uneori și în Ga și se finează la Isonul său.

Cînd este Stihiraric are Ison pe Pa, și se deglăsuiește astfel: în care face cadențe nesăvîrșite în Di, săvîrșite în Pa și finale în Vu. **

* Melodia Papadică (strămoșească) este aceea, precum sunt: Heruviciele, Chinonicele și altele asemenea.

** Am băgat seamă că, mulți cînd cîntă Glasul al patrulea Stihiraric fac cadențe săvîrșite mai mult în Vu socotind, că greșesc de vor răsufli în Pa, aceasta însă o fac din neștiință.

p.58 Iar cînd este Irmologic are Ison pe Vu, și se deglăsuiește astfel: făcînd și acesta cadențe nesăvîrșite în Di, Vu, Pa și săvîrșite în Vu.

Semnul Ftoralei Glasului al patrulea în melodia Papadică este acesta , și își are Bazul la Di; în cea Stihirarică este acesta și își are Bazul la Pa, iar în cea Irmologică acesta și se pune la Vu.

Mărturiile Glasului al patrulea sunt tot acele care le are și Glasul întîiu, după sistemul Diapasonului.

p.70

Pentru Glasul al cincilea

Articolul 15-lea

Î. Care este ideea Glasului al cincilea și pentru ce s-au numit lăturașul celui dintîiu?

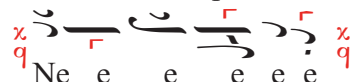
R. Glasul al cincilea, precum și Glasul al șaselea, al șaptelea și al optulea s-au numit lăturașe, fiindcă Glasul întîiu, al doilea, al treilea și al patrulea se numesc proprii sau Glasuri de căpetenie; pentru că dintr-aceste s-au tras cele lăturașe; de aceea au și oarecare asemănare alăturîndu-se unul lînga altul, se deosebesc însă că, Glasurile proprii își au Isonul mai sus, iar cele lăturașe cu patru tonuri mai jos de proprii lor; adică: Glasul întîiu își are Isonul la Ke, mijlocul scării Diapasonului, care pentru usurință se cînta din locul lui Ke ca de la Pa, și urmează făcîndu-și cadențele nesăvîrșite în josul scării; iar al cincilea carele întrebuițează aceeași scară care o întrebuițează și Glasul Întîiu, își are Isonul la Pa, Bazul scării și urmează făcînd cadențe nesăvîrșite în susul scării, precum se vede în melodia sa și se însemnează la început astfel:

Glas 5-lea lăt. \ddot{q} $\Pi\alpha$ sau Glas 5-lea lăt. \ddot{q} $\Pi\alpha$ φ *

Care când voim să-l cântăm îl deglăsuim astfel:

* Când însă îl cântăm Irmologhicește, adică, cu patru glasuri mai sus, după Ideea Glasului p.71 întîiu, care se zice Tetrafon și care se deglăsuiește astfel:

Iar când se cântă acest Glas Tetrafon Papadicește, atunci se deglăsuiește astfel:

și când este Stihiraric face cadențe nesăvîrșite în Ke și Di, iar săvîrșite și finale în Pa.

Când este Irmologic urmează după ideea glasului întîiu, adică se urcă la Ke și de acolo își ia drumul ca de la Pa, făcînd cadențe nesăvîrșite în Ni ca în Ga, finale în Ke ca în Pa, și atunci mărturia lui Ke nu se scrie cu puncturi.

Iar când merge după scara Enarmonică face cadențe nesăvîrșite în Zo, Di, Ga, săvîrșite și finale în Pa și Di.

Semnul ftoalei Glasului al cincilea este acesta φ și se pune la Pa, iar când se pune pe alt ton, oricare ar fi, melodia își lasă drumul ei și zicînd tonului aceluia Pa urmează para-laghia cu calitatea sau felul ftoalei puse.

Iar când această Enarmonică ftoa ρ se pune la Zo, melodia merge după scara Enarmonică, care s-au însemnat la Glasul al treilea împreună cu mărturiile ei; când însă merge Diatonic mărturiile sunt tot acele care s-au însemnat la scara Glasului întîiu.

p.83

Pentru Glasul al șaselea

Articolul 16-lea

Î. Glasul al șaselea ce scară întrebuițează?

R. Glasul al șaselea, care s-a numit lăturașul lui al doilea, întrebuițează și acesta o deosebită scară Hromatică, care se compune din două asemînate patra-corde Hromatice, în chipul acesta:

Pe sunetul Pa-Vu îl voiește ton mic, iar pe Vu-Ga ton și jumătate (numărul de șase), și pe Ga-Di sfert din tonul mare (una din patru a tonului); așa și a doua patra-cordă, adică:

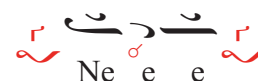
Pentru
Glasul al șaptelea

Articolul 17-lea

Î. Glasul al șaptelea ce fel merge și pentru ce s-a numit greu?

R. Glasul al șaptelea, căruia i se zice și lăturașul lui al treilea s-a numit greu, fiindcă își are Bazul sau Isonul său la Zo, mai jos decât al tuturor Glasurilor; și fiindcă melodia sa cea Stihirică și Irmologică merge după ideea și scara Enarmonică a Glasului al treilea și nu suie mai mult decât cinci tonuri, pentru înlesnire i s-a mutat Isonul la Ga; și se însemnează la început astfel: **Glas greu** sau **Glas greu** .

Glasul al șaptelea când merge Enarmonic se deglăsuește astfel:

Apoi urmează făcând cadențe nesăvârșite în Di, uneori și în Ni, iar săvârșite și finale în Ga; care aceste însușiri le păzește atât în Stihiricul cât și Irmologicul fel. Cîteodată însă când urmează Diatonic cu Isonul de la Zo, se deglăsuește astfel:

Și atunci face cadențe nesăvârșite în Di, săvârșite în Pa, Zo și finale în Zo. Asemenea și în melodia Papadică.

Semnul Ftoralei acestui Glas greu Diatonic este acesta , și se pune la Zo de sus; iar cel Enarmonic este acesta , care îl are și Enarmonicul Glas al treilea, și se pune iarăși la Zo și Ga, pentru Ifes și Dies.

Mărturiile acestui Glas când urmează Enarmonic sunt cele ce le are și Glasul al treilea, decât la Ga se pune acesta , iar când este Diatonic sunt care le are Glasul întâiu și al patrulea.

Pentru
Glasul al optulea

Articolul 18-lea

Î. Glasul al optulea în ce chip urmează?

R. Glasul al optulea, al căruia Baz este la Ni, urmează după scara Diatonică a Disdiapasonului, adică: cu patru tonuri mai jos de Glasul al patrulea Papadic care își are Isonul la Di, pentru care se și numește lăturașul lui al patrulea.

Glasul al optulea se însemnează la început astfel:

Glas lăt. $\overset{\vee}{\delta} N\eta$ sau Glas lăt. $\overset{\vee}{\delta} N\eta\varrho$

și se deglăsuieste la început cu răsunare măreață, întrebuițind distanțele Diatonice astfel:

$\overset{\vee}{\delta} \overset{\sim}{\text{Ne}} \overset{\sim}{\text{e}} \overset{\sim}{\text{e}} \overset{\vee}{\delta}$

și urmează făcând cadențe nesăvârșite în Di, Vu, săvârșite și finale în Ni, uneori și în Vu, atât Stihiraricește cât și Irmologicește.

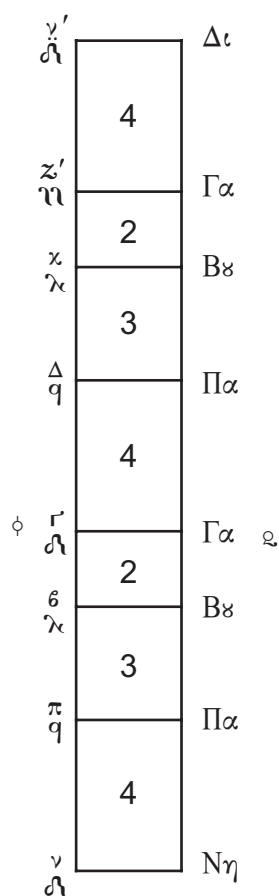
Semnul Ftoralilor Glasului al optulea sunt două: acesta ϱ se pune la Ni; iar care se pune la antifonul său, adică la Ni de sus este acesta ϱ .

Acest Glas alte semne de mărturii nu are, decât acele ce s-au orînduit și pentru glasul al patrulea.

Iar cînd se cîntă cu trei tonuri mai ascuțit decât firescul său Baz, adică cu Isonul de la Ga ca de la Ni, însemnîndu-se cu această Ftora ϱ , atunci și semnele mărturiilor se scriu cu două înțelesuri, adică sunetele de asupra arată că urmează cu Ni pe drumul lui Ga, iar semnele de desupt dovedesc melodia a lăturașului al optulea precum se înfățișează în scară.

p.106

Scara Diatonică cea după Trifonie:

Aceste Ftorale cînd nu se pun la Bazurile lor, ci pe alte tonuri, atunci paralaghiile acelo-
ra se lasă și se zice următoarea paralaghie cu sunetul Bazului Ftoralei puse, pînă la deslegarea
ei cu altă Ftora.

p.120

Pentru predarea și urmarea lecțiilor
din cartea aceasta

Școlarul care voiește să urmeze la Muzica Bisericească, trebuie să învețe mai întii
toate regulile pe rînd pînă la Doamne strigat-am. Apoi luînd la Doamne strigat-am va învăța
mai întiiu să-l cînte cu tactul acesta $\overset{\frown}{T}$ și după ce îl va ști bine se va pune să-l zică și cu
tactul acesta $\overset{\frown}{T}$. Asemene și celelalte tropare.

După ce va săvîrși glasul întiiu se va trece la glasul al cincilea și învățîndu-l asemenea
cu toată regula lui, se va pune la glasul al patrulea, apoi la al optulea. După aceasta va lua la
Glas al treilea, și învățîndu-l va trece la al șaptelea și tocmai în urmă va învăța Glasul al doilea
și al șaselea cu regulile și scările lor, precum se vîd la începutul fiecăruia Glas. Și așa se
încheie învățătura acestei cărți.

Iar cel ce va avea dorința a ști cum se cîntă toate troparele Duminecii a fiecăruia Glas
să nu se scumpească a-și cumpăra Anastasimatar întreg, care se dă cu un preț foarte ușor de
către secretarul Sf. Mitropolii D. Marele Paharnic Iordache Zosima. Unde poate găsi și din cîte
s-au tipărit mai în urmă, adică: Docsastarul, Catavasierul, Heruvico-Kinonicarul, Gramatica
Muzicii Bisericești și c.l. Cîte trebuie unui iubitor de cîntări bisericești.

Sfîrșit.

Notă: Am scris în loc de: ϕ - din motive tehnice - ϕ